

Voorstellen voor een Duurzaamheidspact

1 Situering en samenvatting

Lokaal niveau onontbeerlijk voor klimaatbeleid. Volgens de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG) kan een klimaatomslag pas slagen als lokale besturen¹ er voluit in meespelen. In wijken, buurten, gemeenten, steden, in regioverband, het is daar dat samenwerkingsverbanden ontstaan tussen burgers, verenigingen, ondernemingen en lokale besturen. Lokaal zijn experimenten mogelijk die bij succes kunnen opschalen naar andere streken en naar Vlaanderen. Lokaal lukt maatwerk. Andere overheidsniveaus zijn niet minder belangrijk, maar staan soms te ver af om duurzame verandering op het terrein te realiseren.

Lokale besturen hebben rugwind van Vlaanderen en België nodig: met ondersteunende kaders die een versnelling op het terrein geven. Het zijn de Vlaamse en federale (en Europese) overheden die de grote financiële, fiscale en normerende hefboomen in handen hebben waarvan lokaal beleid het complement kan zijn. Deze nota bevat diverse voorstellen hiertoe.

Lokale actie en samenwerking tussen overheid en maatschappij, dat zijn de grote succesfactoren: de VVSG stelt Vlaanderen een interbestuurlijk en maatschappelijk duurzaamheidspact voor. De VVSG roept de Vlaamse overheid op na de verkiezingen van 26 mei met de gemeenten een pact te sluiten, dat beide overheidsniveaus samen aan het stuur zet in het klimaatbeleid. De plannen moeten, willen ze succes hebben, steunen op samenwerking tussen overheden en maatschappij, en kiezen voor acties die concreet en af te toetsen zijn. Dit pleidooi van de VVSG en haar leden is niet nieuw, al midden 2018 pleitte de VVSG voor een duurzaamheidspact, lang voordat er sprake was van klimaatintendanten, klimaatpacten, klimaatjongeren en andere. Lokale besturen voelen al langer dat lokale actie nodig is, in samenwerking met de burgers. De overheid klaart deze enorme maatschappelijke opdracht niet alleen. Maar de overheid moet de condities scheppen waarin die samenwerking echt tot resultaten kan leiden.

Lokale besturen geven een voorzet. Maak je samen een pact, dan moet iedere partij zijn verantwoordelijkheid opnemen. De VVSG en haar leden doen in deze nota diverse voorstellen over de richting waar zij naartoe willen en de acties waartoe ze lokale besturen uitnodigen. Ze geven ook een insteek met concrete acties die alle lokale besturen collectief zullen nastreven: tegen 2024 zullen we het aandeel van de fiets in alle verplaatsingsvormen doen stijgen tot 20%; tegen 2030 zullen we alle openbare verlichtingspalen die onder onze bevoegdheid vallen omzetten naar slimme LED-verlichting. Met rugwind van Vlaanderen is nog veel meer mogelijk.

Nieuwe bestuursakkoorden inspireren. Heel wat gemeenten en steden tonen in hun nieuwe bestuursakkoorden ambitie. Ze willen hard verder werken aan het afremmen van de

klimaatverandering, een duurzame mobiliteit met gezondere lucht en minder lawaai, verdichting naar stads- en dorpskernen, meer groen en open water, comfortabeler en energiezuiniger wonen ..., kortom een betere lokale leefkwaliteit, maar ook een verbeterde welvaart en welzijn voor iedereen. Toch zetten nog niet alle lokale besturen ernstig in op klimaat. De VVSG zal daarom extra werk maken van het delen van inspirerende lokale praktijken binnen haar brede lokale ledennetwerk, ook zal ze ondersteuning bieden bij lokale experimenten en innovaties.

Duurzaam = klimaat + sociaal. De lokale bestuurders geloven niet dat een gezonde leefomgeving bereikbaar is als de kloof tussen rijk en arm in de directe leefwereld te groot is. Dat is geen duurzaam model. Een goed duurzaamheidspact moet daarom sterke klimaatmaatregelen combineren met acties gericht op sociale cohesie en inclusie. In deze nota leest u er enkele.

Deze nota is een aanzet voor een duurzaamheidspact vanuit het perspectief van de lokale besturen. Voorstellen werden gebundeld per actieveld: energie, circulaire economie, mobiliteit, enz. Deze nota mag u lezen als een constructieve aanzet, een basis voor verdere dialoog over en naar gezamenlijk gedeelde doelstellingen en maatregelen. Steunt Vlaanderen de idee van partnerschap via een interbestuurlijk en maatschappelijk duurzaamheidspact, dan moeten alle overheids- en maatschappelijke actoren aan tafel schuiven, met het oog op een meerjarenplan, met tussentijdse overleg- en communicatiemomenten, veel ruimte voor experiment, regelluwe domeinen, en vooral durven, proberen, leren en snel weer bijsturen.

2 Samen op weg naar gemeenschappelijke doelstellingen

Voorstel 1. Er zijn al diverse mondiaal, Europees, federaal of Vlaams vastgelegde doelstellingen, bv. rond klimaat, water, armoede, energie, ruimte-inname, enz. Om die, ook op lokaal vlak, te halen volstaat de loutere voortzetting van bestaand beleid niet. Daarom pleiten we voor **intensivering** van de inspanningen, keuzes voor impactvolle maatregelen, met onderbouwd oog voor de hoogte en verdeling van kosten en baten (van het wél en van het níét nemen van maatregelen).

Het is van belang om versneld tot bindende engagementen te komen.² Waak daarbij over **duurzaamheid, zekerheid** (bv. van oude naar nieuwe jobs, van bouwrecht naar billijke compensatie ...) en **betaalbaarheid**. En preciezer en onderbouw hoe elk van die bekommernissen in rekening genomen zal worden.

Voorstel 2. Betrek de lokale overheden bij het Vlaamse beleid. Zorg voor een overlegorgaan dat lokale mandatarissen en Vlaamse bevoegde ministers, resp. administraties

samenbrengt, onder meer om voor strategische, gedeelde knelpunten oplossingen aan te wijzen.

Zorg voor een stroomlijning en actieve **bevordering van lokale duurzaamheidsacties die een grote impact hebben**. Stippel in samenspraak met lokale besturen een kader uit voor een correcte inschatting van de impact en voor versnelde uitrol van acties die wellicht overal moeten en kunnen gerealiseerd worden.

Voer een tweesporenbeleid met standaard-maatregelen en -beleid voor het geheel van de steden en gemeenten, en met een beleid toegespitst op **voorloper**-besturen, met financiële stimulansen en kennisuitwisseling voor en over innovatieve en/of experimentele realisaties.

Voorstel 3. Vertaal de algemene internationale, Europese en Vlaamse doelstellingen (bv. nagenoeg klimaatneutraal tegen 2050) in **heldere, tussentijdse doelstellingen** (bv. zoals Vlaanderen destijds een tijdspad stelde van oplopende energieprestatienormen). Op die manier weten ook steden en gemeenten hun lokaal duurzaam beleid gestut door een algemeen en vaststaand minimumkader

De doelstellingen kunnen worden geformuleerd op het niveau van een te bereiken situatie (bv. immissie-niveau, emissiereductie ...), maar liefst complementair ook op niveau van **(stap-voor-stap verscherping van) normen** waaraan particulieren, bedrijven e.a. zich gaandeweg zullen moeten houden (zoals E-peil, uitstootnormen voertuigen, uitfasering stookolie ...).

Start over de hogergenoemde eind- en tussendoelstellingen een eenduidige, doordachte, langdurige en volgehouden **communicatie**, waarop de communicatie van lokale besturen kan meesurfen. Door een gemeenschappelijke communicatie met gelijke doelstellingen zijn de klimaat- en duurzaamheidsambities voor alle stakeholders duidelijker en leggen we de focus vooral op de concrete realisaties. Draag dit krachtig communicatief uit als een positieve boodschap, naar een wereld waar we er uiteindelijk allen op vooruit zullen gaan.

Lokale besturen engageren zich:

Meer dan 4 op 5 Vlaamse steden en gemeenten tekenden het Europese Burgemeestersconvenant, waarmee ze zich ertoe engageren velerlei acties te ondernemen om tegen 2020 de CO₂-uitstoot te beperken met minstens 20%, door betere energie-efficiëntie en een ruimer gebruik van hernieuwbare energiebronnen. Ze ondernamen en ondernemen hiertoe tal van acties op vlak van duurzaamheid, zowel van eigen gebouwen en voertuigen als in hun beleid t.a.v. de inwoners en bedrijven. Intussen tekenden ook al vele tientallen steden en gemeenten het Burgemeestersconvenant 2030 waarmee ze zich engageren tot CO₂-vermindering met 40% tegen 2030 en tot een doordacht adaptatiebeleid. Nog andere gemeenten zullen ongetwijfeld volgen.

3 Investeren in klimaatmaatregelen

Voorstel 4. We pleiten voor een voldoende en op basis van actuele maatstaven verdeelde **basisfinanciering van de lokale besturen** door de Vlaamse en de federale overheid. Een goede basisfinanciering betekent immers ook meer mogelijkheden voor lokaal duurzaam beleid. Op het Vlaamse niveau betekent dit een blijvende groei van het Gemeentefonds met 3,5% per jaar, waarbij een deel van die groei wordt gebruikt voor een actualisatie van de verdeelcriteria (bv. *update van gehanteerde ruimtelijke criteria* van 30 jaar geleden). Op het federale niveau is er nood aan een oplossing ten gronde voor het lokale pensioenvraagstuk.

Voorstel 5. Daarom pleiten we ook voor diverse maatregelen voor de stimulering van lokale investeringen, o.a. een verlaging van de **btw** voor publieke investeringen naar **6%**, naar het voorbeeld van wat al gebeurde voor onderwijsinfrastructuur.

Voorstel 6. Creëer een kader voor **mobilisatie van private (en publieke) middelen** ten behoeve van regionaal/intergemeentelijk of lokaal gegenereerde **renovatieprojecten** (en algemener energieprojecten m.b.t. eigen of private gebouwen), zodat lokale besturen hun ambitieuze klimaatproject kunnen realiseren, een beroep doende op rollende fondsen en/of systemen die lokaal ingezette euro's multipliceren met Vlaams ingezette euro's.

Voorstel 7. We vragen een **versoepeling van de Europese boekhoudkundige voorschriften** voor publieke investeringsprojecten, omdat dit ook doorwerkt naar de lokale investeringen. Vandaag is het voor de overheid te belastend dat zij investeringen helemaal op het saldo van één jaar moet boeken.

Voorstel 8. Voorzie in of continueer een op CO₂-reductie gerichte **impulssubsidie** voor gemeenten, zeker wanneer zij projectmatig een beroep doen op externe expertise voor innovatieve projecten. Deze subsidie moet ook gelden wanneer gemeenten dit intergemeentelijk aanpakken in geïntegreerde regioprogramma's.

We roepen de lokale besturen op tot volgend engagement:

- We willen er binnen onze budgettaire mogelijkheden alles aan doen opdat de lokale investeringen op een voldoende hoog niveau blijven. Op die manier spelen we in op nieuwe maatschappelijke uitdagingen (vergrijzing, vergroening, meer aandacht voor een kwalitatief openbaar domein), op Europese en andere verplichtingen (o.m. op het vlak

van proper oppervlaktewater) en op de noodzakelijke verduurzaming van de samenleving.

4 Iedereen mee

Werken aan een duurzame samenleving is werken aan een meer sociale samenleving waarin elkeen een menswaardig bestaan kan leiden.

Voorstel 9. We willen de levensstandaard van de mensen met de laagste inkomens optrekken tot de Europese **armoedegrens** en inzetten op goede en toegankelijke openbare diensten en kwaliteit van samenleven. Dit vergt een gecoördineerde, stapsgewijze en volgehouden inspanning van de verschillende overheden in ons land. De aanvullende OCMW-steun is op vijf jaar tijd met 30% toegenomen en legt de zwaarste last bij de gemeenten met de armste bevolking. Laten we, opdat lokale besturen de armoedekloof niet langer op eigen houtje moeten toerijden, met alle overheden een gedeelde inspanning leveren om stappen vooruit zetten in het dichtenvan de armoedekloof.

Federale overheid:

- Verhoog de **laagste socialezekerheidsuitkeringen en de leeflonen**.
- Verhoog de **laagste netto-lonen**. Ze zijn thans te laag om menswaardig te kunnen leven en het verschil met de uitkeringen is te gering. Werkgevers moeten aangemoedigd worden om laaggeschoolden in dienst te nemen door een verdere verlaging van de socialezekerheidsbijdragen voor de laagste lonen, ook bij de lokale besturen. Werknemers moeten netto meer overhouden door een verdere verlaging van de personenbelasting en van de werknemersbijdrage in de sociale zekerheid.
- Ken **tegemoetkomingen** of sociale voordelen niet toe op basis van een statuut maar **op basis van inkomen**. Dat zal verhinderen dat mensen die qua inkomen tot de lagere middenklasse behoren niet gerechtigd zijn maar toch op de grens van de armoede leven.

Vlaamse overheid:

- Verhoog de **sociale toeslagen in het groeipakket** (kinderbijslag) die gekoppeld zijn aan het gezinsinkomen. Zet het groeipad voor inkomensgerelateerde plaatsen in de kinderopvang voort en verhoog de toegang voor lage-inkomensgroepen door het minimumtarief te verlagen.
- Verhoog het aanbod van betaalbare en kwaliteitsvolle **woningen voor de meest kwetsbare gezinnen**, en vooral de éénoudergezinnen en de alleenstaanden. Voorzie in

de nodige budgetten om de wachtlijsten in de sociale huisvesting weg te werken (thans 135.000 gezinnen). Dit vergt bijkomende investeringen in sociale woningen via de sociale huisvestingsmaatschappijen, een meer doelmatig systeem van tegemoetkomingen in de huur op de private markt, en een instrumentarium dat nieuwe of alternatieve woonvormen zoals o.a. zorgwonen ondersteunt, ook binnen de sociale huisvesting. En maak procedures sneller voor lokale besturen die verder willen dan het bindend sociaal objectief. Steun SVK's die verhuurders intensiever zouden begeleiden bij renovatiewerken.

- Bezorg de individuele gegevens van gezinnen die op basis van de kansarmoede-index van Kind & Gezin in armoede leven aan de OCMW's, zodat zij deze gezinnen in alle discretie kunnen contacteren en hen aangepaste hulp kunnen bieden.

We roepen de lokale besturen op tot volgend engagement:

- We willen een beleid voeren dat de grondrechten van mensen binnen alle beleidsdomeinen waarborgt: een waardig inkomen, degelijke en betaalbare huisvesting, toegang tot de gezondheidszorg en hulpverlening, werkbaar werk, aangepaste vorming en opleiding, volwaardig deelnemen aan het gemeenschapsleven en toegang tot het vrijetijdsaanbod, investeren in een publieke ruimte die uitnodigt tot ontmoeting tussen mensen.
- We willen sociale voorzieningen zoveel mogelijk naar buurten en wijken brengen. We hanteren de buurt als een plek waar wonen, studeren, werken, zorg, vrije tijd, ontmoetingsruimte en een aangename en veilige leefomgeving samenkomen. We betrekken alle inwoners bij het leven in de buurt. We verhogen de toegankelijkheid van voorzieningen voor de meest kwetsbare groepen. Als er een bijdrage van de gebruikers gevraagd wordt, houden we rekening met hun draagkracht.
- We werken aan een lokaal toegankelijkheidsbeleid en een inclusief beleid dat mensen in een maatschappelijk kwetsbare positie ondersteunt en betreft. We werken aan een klimaat dat in het bijzonder mensen met mentale of psychische problemen of met een beperking helpt om sociaal te integreren en te participeren in hun omgeving. We verschaffen via het OCMW bijkomende financiële hulp aan mensen met een laag inkomen of een sociale uitkering. We willen hierin proactief te werk gaan en niet wachten tot de mensen zich bij het OCMW aanmelden.
- Samen met de VDAB zorgen we voor meer aangepaste opleidingen voor mensen die onvoldoende geschoold zijn voor de arbeidsmarkt en voor een activeringsbeleid met een aanpak op maat en met meer inzet op de integratie van mensen die niet in het normale economische circuit terecht kunnen. We willen mensen vooral toeleiden naar toekomstgerichte jobs die inspelen op maatschappelijke noden en goed zijn voor het milieu.
- Omdat betaalbaar en kwaliteitsvol wonen een speerpunt is van ons sociaal beleid, werken we mee aan het voorgestelde meerjarenprogramma van de Vlaamse overheid om de wachtlijsten in de sociale huisvesting weg te werken.

5 Kwaliteitsvol verdichten

Zie ook *Voorstel 4* i.v.m. basisfinanciering via Gemeentefonds.

Voorstel 10. Voer een Vlaams **moratorium** in op het ontwikkelen van **manifest slecht gelegen**, niet ontwikkelde woon- en woonreservegebieden (waterziek, excentrisch ...) met een betekenisvolle financiële compensatie door Vlaanderen. We vragen Vlaanderen ook voor de gemeenten budgetneutrale **instrumenten** waarmee zij effectief lokaal kunnen werken aan verdichting met kwaliteitsvolle leefomgeving.

En ook:

- Zorg ten spoedigste voor een volwaardig Beleidsplan Ruimte Vlaanderen en bijhorende decreten.
- Vergoed volledig de planschade als gevolg van lokale ruimtelijke uitvoeringsplannen.
- Steden en gemeenten kunnen nu al stedenbouwkundige lasten en voorwaarden aan een vergunningsaanvraag verbinden, maar die mogelijkheid is wettelijk beperkt. Geef daarin meer mogelijkheden, b.v. het opleggen van een financiële last als de aanvrager duidelijk méér bouw mogelijkheden krijgt dan normaliter voorzien.

Voorstel 11. Gebruik **bestaande fiscale systemen** door ze te **heroriënteren naar duurzamer ruimtegebruik**. Diverse ideeën zijn al geopperd waaronder: de 6% BTW voor sloop en heropbouw, thans beperkt tot centrumsteden, uitbreiden naar alle stads- en dorpskernen die goed bereikbaar zijn voor openbaar vervoer of waar de uittekening van het kernnet en het aanvullend net verdere bebouwing verantwoorden.

We roepen de lokale besturen op tot volgend engagement:

- We willen ons lokaal ruimtelijk en vergunningsbeleid richten op een ontwikkeling van verdichten en van mengen van functies, zonder in te boeten aan leefkwaliteit. We willen hiertoe ook op intergemeentelijke schaal een visie uittekenen.

6 Energie

Voorstel 12. We willen dat de centrale overheden **voluit** de mogelijkheden creëren om **lokale hernieuwbare energie mogelijk te maken** en hierin eigen gemeentelijke keuzes te maken (bv. zonne-delen, gradaties in participatie bij windprojecten).

Zon

Als op een dak 20 zonnepanelen kunnen, waarom zouden we er dan maar 10 plaatsen? We verwachten van de centrale overheid een oplossing opdat het altijd rendabel is om zonnepanelen te plaatsen op een manier die het beschikbare dakoppervlak maximaal benut. Dit kan je op meerdere wijzen oplossen: zonnedelen, verhogen van de tarieven voor het aanleveren van stroom, herdenken van de elektriciteitsfactuur en er allerlei belastingen uit schrappen, investeren in de netten, ... Het middel is ondergeschikt aan het eindresultaat. We pleiten ervoor om het systeem globaal te herdenken en zo eenvoudig mogelijk te maken.

Wind

Steeds meer lokale besturen willen wèl windturbines op hun eigen grondgebied. Zij willen dan wel hun verantwoordelijkheid zelf kunnen opnemen om te bepalen waar de beste locaties zijn (een maximale opbrengst en minimale hinder) en andere locaties te kunnen uitsluiten. Lokale besturen nemen ook steeds meer standpunt in over de wens dat het bestuur én de burgers op een of andere wijze mee kunnen participeren in deze projecten zodat de opbrengsten de lokale economie en/of de lokale gemeenschap een stuk ten goede kunnen komen (lusten i.p.v. alleen lasten). Gemeenten willen hiervoor ook kunnen samenwerken in energieregio's van meerdere gemeenten. Voorzie in middelen zodat gemeenten een energiemakelaar kunnen inzetten die deze processen begeleidt en zorg dat gemeenten de bevoegdheid hebben het gewenste eindresultaat vast te leggen.

Warmte

Ondersteun gemeenten die een langetermijnvisie willen uitwerken op warmte en die warmtezoningskaarten willen opstellen. Geef een duidelijk einddoel voor de uitfasering van fossiel gas (tegen 2050?) en het pad met tussentijdse doelstellingen daarheen. Zorg voor een wettelijk kader waarmee deze gemeentelijke plannen juridische kracht verwerven en de uitrol effectief kan gebeuren.

Energie-opslag

Herdenk de tarifiering van elektriciteit zodat het lonend wordt om lokale overproductie tijdelijk lokaal op te slaan (etmaalopslag van elektriciteit in batterijen). Koppel het uitbalanceren van energie-vraag en -aanbod aan een model van elektrische deelmobiliteit (e-auto als energie-opslagplaats).

Voorstel 13. Investeer in een overkoepelend **expertiseplatform voor lokaal energie- en klimaatbeleid, voor en door gemeenten**, in nauwe samenwerking met regionale, intercommunale en provinciale initiatieven. We zien dit platform als een verdergaande samenwerking tussen de verschillende stakeholders die lokale besturen ondersteunen bij hun klimaatbeleid, met de VVSG in een verbindende en coördinerende rol.

Voorstel 14. Overweeg zoals in Nederland de vorming en ondersteuning van **energieregio's** die bottom-up zelf bepalen hoe ze energiedoelstellingen zullen behalen en daardoor zelf verantwoordelijkheid opnemen en draagvlak creëren (vergelijk verdrag van Parijs).

Voorstel 15. Tal van steden en gemeenten spannen zich in om hun inwoners voor het isoleren en renoveren van woningen te sensibiliseren en daarin te faciliteren. **Stimuleer** daarom **private verhuurders en eigenaars** om hun woningen te **renoveren** en te isoleren, rekening houdend met verdeling van de lasten en baten tussen huurder en verhuurder. Bevorder alternatieve financieringsmethodes, zoals derdepartij-investeringen en groepsaankopen. Denk méér aan collectieve renovatieoperaties, bijvoorbeeld van straten, bouwblokken of hele wijken, naast een individuele aanpak.

Voorstel 16. Stimuleer de sociale huisvestingsmaatschappijen om hun bestaand patrimonium energiezuinig te maken en nieuwe **sociale woningen** op goede locaties te bouwen (kernversterking), in samenspraak met de gemeente. Meer en modernere sociale huisvesting betekent comfortabelere én energiezuinigere sociale woningen.

Voorstel 17. Vermijd onder- of niet-gebruik van rechten en tussenkomsten, onder meer door een verdere vereenvoudiging van de **energiefactuur** en door automatische toekenning van rechten.

We roepen de lokale besturen op tot volgend engagement:

- We zullen bij de renovatie van onze bestaande en bouw van nieuwe eigen gebouwen hoge standaarden hanteren van energiezuinigheid en algemene duurzaamheid.
- Tegen 2030 zullen we de openbare verlichting integraal omgezet hebben tot spaarzame LED-verlichting, die bovendien technologisch slim ('smart') is om zodoende nog spaarzamer (incl. doven, dimmen) en locatiespecifieker ingezet te kunnen worden.
- We willen, als we dat nog niet gedaan hebben, de Burgemeestersconvenant 2030 ondertekenen. We willen ons verder inzetten voor het ondersteunen of opstarten van initiatieven die de energetische kwaliteit van woningen en gebouwen op ons grondgebied verhogen, lokale hernieuwbare energieprojecten faciliteren, voor ons eigen grondgebied mee een toekomstvisie uitwerken over groene warmte.
- We willen nog intensiever onze inwoners op weg helpen naar grondige (energie-)renovatie en in het bijzonder de sociaal zwakkeren toeleiden naar ontzorging hierbij.

- Tegen 2025 zullen we, hetzij voor de eigen gemeente hetzij in een intergemeentelijke regio-aanpak, en op voorwaarde van voldoende ondersteuning door Vlaanderen, een neergeschreven visie hebben over het energiesysteem in onze regio, stad, gemeente en onze wijken, waaronder de productie van hernieuwbare energie (zon, wind), de uitbouw van warmtenetten, en de opslag van energie bv. via elektrische voertuigen, via waterstof, groen gas en warmtebuffering.

7 Mobiliteit

Voorstel 18. Veel steden en gemeenten spannen zich in om meer mensen te laten kiezen voor een vervoersmodus die de lokale leefkwaliteit verhoogt. We willen dat stimuli voor **individueel autogebruik**, in het bijzonder van salarismotoren, fiscaal en ook op andere manieren geheroriënteerd worden, en dat personen- en goederentransport gestuurd wordt naar niet-fossiele energiebronnen voor zover die alternatieven beschikbaar komen.

Voorstel 19. Investeer extra in de aanwezigheid en de frequentie van **openbaar vervoer**, met name waar de gemeenten dat in de vervoerregio's beargumenteerd en vraaggericht gezamenlijk vragen.

Voorstel 20. Verzeker *infrastructureel* de fietsveiligheid aan kruispunten met gewestwegen, en verbreed de op gemeenten gerichte financiële stimulansen voor **fietsinfrastructuur** naar méér dan fietspaden (bv. fietsveiligheid op routes met gemengd verkeer, fietsparkeervoorzieningen aan knooppunten,...)

Voorstel 21. Zorg voor een **Vlaamse gebiedsdekking van Bluebike-deelfietssystemen** voor voor- en natransport bij vervoersknooppunten. In een reeks stations en knooppunten met veel fietspotentieel zijn deze reeds aanwezig. Nu moet een stap verder worden gezet.

We roepen de lokale besturen op tot volgend engagement:

- We nemen onze voorbeeldrol op door ook in de eigen verplaatsingen een modal shift te bewerkstelligen en door het eigen fossiele voertuigenpark te verkleinen en te vergroenen.
- We streven, samen met alle gemeenten als geheel, naar 20% aandeel fiets in de verplaatsingen van de Vlamingen (modal share) tegen 2024..
- We willen inzetten op het STOP-principe in het kader van verkeersveiligheid en een multimodaal vervoersysteem. We stimuleren deelsystemen voor auto en fiets. We zetten

in op een duurzame mobiliteit door de weginrichting, veilige fietsroutes, een sturend (auto- en fiets-)parkeerbeleid, en door mee te werken aan comfortabele, vlotte mobiliteitspunten met onder meer kwaliteitsvolle fietsenstallingen. We benutten technologische mobiliteitsontwikkelingen, open data, apps.

8 Klimaatadaptatie en zuiver water

Voorstel 22. We vragen echt werkende handvaten voor ontharding. De VVSG vraagt dat Vlaanderen een **financieel en/of fiscaal instrument creëert dat ontharding op privaat domein beloont en stimuleert** en dat verharding en versnelde afvoer van regenwater naar het publiek domein ontmoedigt. Die financiële prikkel moet voldoende hoog zijn en moet een weerkerend (niet louter eenmalig) karakter hebben om echt tot resultaat te leiden. Deze instrumenten moeten op een haalbare manier kunnen ingevoerd worden.

We vragen ook dat Vlaamse agentschappen en beheerders bij bestaande verhardingen, in eigen projecten en in gecombineerde projecten **inzetten op ontharding**.

- Bij de overdracht van een gewestweg naar een gemeente wordt enkel het herstel in de bestaande toestand gedeeltelijk terugbetaald door het gewest. We vragen om ook opbraak te vergoeden, hetzij definitieve verwijdering, hetzij opbraak met op ontharding gerichte heraanleg.
- Het rioolsubsidiebesluit waardeert teveel alleen de 'buis'. Zorg ervoor dat de subsidiëring ook ontharding en afkoppeling en infiltratie van regenwater ondersteunt.

Voorstel 23. Bezorg elke gemeente een helder becijferd inzicht van welke opgaf er voor de gemeente/rioolbeheerder nog ligt om de Europese doelstelling van zuivere wateren te halen. Heroriënteer de subsidies meer op doelstellingen i.p.v. op projecten.

We roepen de lokale besturen op tot volgend engagement:

- We willen, zowel op onze eigen gronden, als op het openbaar domein en bij burgers en bedrijven, bijkomende verharde oppervlakte maximaal vermijden, en gaandeweg méér verharde oppervlakken ontharden, zodat regenwater makkelijker kan insijpelen. We zetten in op buffering en infiltratie.
- We willen ons verder inzetten om de Europese doelstelling te halen inzake afvoer en zuivering van vuil water via riolen of via kleinschalige oplossingen, zodat al onze rivieren en beken weer levende wateren worden.

- We bevorderen de aanleg van groendaken en geven daarin het voorbeeld op onze eigen daken.
- We zorgen voor meer bomen en ander groen in of nabij de woonkernen, voor een gezonde, prettige leefomgeving en verkoeling bij hitte.

9 Circulaire economie

Circulaire economie gaat over het sluiten van kringlopen (bv. door het evolueren van ‘producten bezitten’ naar meer gebruik maken van (deel-)diensten), afval gebruiken als grondstof, méér korte ketens.

Voorstel 24. Maak **producenten volledig verantwoordelijk** voor hun producten eens deze bij het **afval** belanden. Dit stimuleert ecodesign en een efficiënter gebruik van grondstoffen. Bovendien vragen we dat de inkomsten uit de federale taks op wegwerpverpakkingen wordt ingezet voor de financiering van de kosten van lokale besturen voor het opruimen van verpakkingsafval in zwerfvuil.

We roepen de lokale besturen op tot volgend engagement:

- We willen de circulaire economie almaar meer toepassen in de eigen aankopen en openbare werken, onder meer door de keuze voor gerecycleerde materialen, of door in plaats van de aankoop van producten vaker te kiezen voor diensten (bv. verlichting, vloerbekleding, enz.).
- We faciliteren korte ketens in onze gemeente, bv. voor voedsel.
- We blijven inzetten op hergebruik van ‘afval’, op een optimale selectieve inzameling en recyclage, en we passen daarbij het principe ‘de vervuiler betaalt’ toe.

¹ Lokale besturen: steden en gemeenten, OCMW's, politiezones, autonome gemeentebedrijven en andere verzelfstandigde agentschappen, intercommunales en andere interlokale samenwerkingsverbanden.

² Het ontwerp van Vlaams Klimaatbeleidsplan bv. houdt voorlopig “geen enkel financieel of budgettair engagement” in (Conceptnota aan VI.Reg. betreffende Voorontwerp Vlaams Klimaatbeleidsplan 2021-2030, 08.2019, punt 8 ‘voorstel van beslissing’).